

Onderzoekslijn 3.3: Studiekostenmonitor: afname en analyses

Het onderzoeksrapport *Studiekosten in het hoger onderwijs* ([SONO/2020/OL3.3/2](#)) handelt over de afname van de studiekostenmonitor in het hoger onderwijs. Deze monitor werd afgenomen tijdens het academiejaar 2018-2019. Er was een aparte vragenlijst voor studiekosten, enerzijds, en leefkosten, anderzijds. 1092 studenten beantwoordden de vragenlijst over studiekosten, 349 studenten vulden de vragenlijst over leefkosten in. Hieruit bleek dat de totale mediane studiekosten voor een academiejaar 1.529 euro voor een hogeschoolopleiding en 1.496 euro voor een universiteitsopleiding bedragen. De belangrijkste kosten zijn het inschrijvingsgeld, drukwerk, ICT-materiaal en verbruiksmaterialen. De totale mediane studiekost is lager voor beursstudenten dan voor niet-beursstudenten. Dit komt voornamelijk door de verschillende uitgaven aan inschrijvingsgeld. Bekijken we de studiekosten zonder het inschrijvingsgeld, dan zien we dat de uitgegeven bedragen min of meer gelijk zijn voor beurs- en niet-beursstudenten. Wat betreft de leefkosten hebben kotstudenten een mediane leefkost van 7 271 euro voor een academiejaar. Hierin worden huisvesting, voeding, vervoer en vrije tijd meegenomen. Pendelstudenten hebben een mediane leefkost van 900 euro voor een academiejaar. Hierin worden enkel kosten voor vervoer en vrije tijd meegenomen. Het valt op dat pendelen met het openbaar vervoer beduidend goedkoper is dan pendelen met de auto.

Het onderzoeksrapport *Studiekosten in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs* ([SONO/2020/OL3.3/1](#)) rapporteert over de studiekostenmonitor in de bovenbouw van het secundair onderwijs. Deze monitor werd tijdens de schooljaren 2017-2018 en 2018-2019 afgenomen bij 794 ouders van leerlingen uit 83 scholen in het gewoon secundair onderwijs. Hieruit blijkt dat de mediaankost in de tweede graad 1134,29 EUR per schooljaar bedraagt. De belangrijkste uitgaven zijn verbonden aan schoolboeken en drukwerk, vervoerskosten en ICT-materialen. Richtingen in aso en tso blijken in de tweede graad duurder dan die in bso en kso. In de derde graad bedraagt de mediaankost 1502,74 EUR per schooljaar. De derde graad is dus duurder dan de tweede graad. Ook hier vormen schoolboeken en drukwerk, vervoerskosten en ICT-materialen de belangrijkste uitgavenposten. Daarnaast meldden ouders belangrijke kosten voor niet-duurzame schooluitrusting en schoolactiviteiten. In de derde graad zijn richtingen in het bso het duurst, gevolgd door aso, tso en kso. In vergelijking met de studiekostenmonitor uit 2006 zijn de gemiddelde kosten in de tweede graad licht gedaald (-2,5%). In de derde graad zijn de gemiddelde kosten gestegen (+9,4%). De stijging in de derde graad is voornamelijk te wijten aan een stijging van de vervoerskosten.

Het onderzoeksrapport *Omvang en samenstelling van de studiekosten in het deeltijds beroepssecundair onderwijs* ([SONO/2019/OL3.3/5](#)) geeft de resultaten weer van de studiekostenmonitor in het DBSO. Deze monitor werd afgenomen tijdens het schooljaar 2017-2018 en verzamelde gegevens over de onderwijskosten van 101 leerlingen in 16 opleidingen en 8 CDO's. Omwille van de flexibiliteit binnen het DBSO, werd er een alternatieve methode gehanteerd bij de gegevensverzameling. Hierdoor zijn de resultaten niet representatief voor alle CDO's en alle leerlingen DBSO. De bedragen zijn richtinggevend en kunnen als referentie dienen voor toekomstige studiekostenmetingen in het DBSO. De totale mediaanstudiekost bedraagt 572 EUR voor een

volledig schooljaar. Dit omvat de kosten voor de component leren, de component werkplekleren en de vervoerskosten om naar het CDO te gaan (maar exclusief kosten voor eten en drinken op school). Enkel voor de component leren bedraagt de totale mediaanstudiekost 398 EUR. De belangrijkste kostenrubrieken zijn vervoer, ICT-materialen en de studiekosten die aangerekend worden door de school (bv. algemene bijdrage, specifieke kledij, materiaal en uitstappen). 38% van de leerlingen geeft aan kosten te maken voor de werkplekcomponent van de opleiding met een mediaanuitgave van 440 EUR (bv. werkkledij, gereedschappen, andere materialen en vervoer dat niet wordt terugbetaald door de werkgever).

Het onderzoeksrapport *Studiekosten in het buitengewoon secundair onderwijs* ([SONO/2019/OL3.3/4](#)) handelt over de afname van de studiekostenmonitor in het BuSO. Deze afname vond tijdens het schooljaar 2017-2018 plaats bij de ouders van 168 leerlingen van 24 scholen. De mediaanstudiekost van een schooljaar in het BuSO bedraagt 450 EUR. De belangrijkste kostenrubrieken zijn duurzame schooluitrusting (bv. boekentas, pennenzak, ...), ICT-materialen, kosten verbonden aan een functiebeperking en schoolboeken en drukwerk. Wanneer ouders geen gebruik maken van gesubsidieerd vervoer zijn ook vervoerskosten een belangrijke uitgave. De totale mediaanstudiekost van 450 EUR houdt geen rekening met de leefkosten die ouders betalen. Eten en drinken op school en, vooral, internaatkosten kunnen ook in het BuSO een grote hap uit het gezinsbudget nemen.

Het onderzoeksrapport *Studiekosten in het buitengewoon lager onderwijs* ([SONO/2019/OL3.3/3](#)) rapporteert over de studiekostenmonitor in het BuLO. Deze monitor werd afgenomen tijdens het schooljaar 2017-2018 bij de ouders van 230 leerlingen uit 27 scholen. Daaruit blijkt dat de mediaanstudiekost voor een schooljaar 353 EUR bedraagt. De belangrijkste kosten zijn duurzame schooluitrusting (bv. boekentas), buitenschoolse kosten (bv. buitenschoolse studie en opvang) en ICT-materialen. Wanneer ouders geen gebruik maken van gesubsidieerd vervoer zijn ook vervoerskosten een belangrijke uitgave. De totale mediaanstudiekost van 353 EUR houdt geen rekening met de leefkosten die ouders betalen. Eten en drinken op school en, vooral, internaatkosten kunnen in het BuLO een grote hap uit het gezinsbudget nemen.

Het onderzoeksrapport *Studiekosten in het basisonderwijs* ([SONO/2019/OL3.3/2](#)) geeft de resultaten weer van de studiekostenmonitor in het gewoon basisonderwijs. Deze monitor werd tijdens het schooljaar 2017-2018 afgenomen bij 1060 ouders van leerlingen uit 74 scholen. Uit het onderzoek blijkt dat de mediaanstudiekost in het kleuteronderwijs 287,80 EUR per schooljaar bedraagt (exclusief kosten voor voor- en naschoolse opvang, reftergeld en eten en drinken op school). De belangrijkste kosten in het kleuteronderwijs zijn verbonden met woon-schoolvervoer, steunactiviteiten en duurzame schooluitrusting (bv. boekentas, brooddoos). In het lager onderwijs bedraagt de mediaanstudiekost 628,75 EUR per schooljaar (exclusief kosten voor voor- en naschoolse opvang, reftergeld en eten en drinken op school). Ouders besteden in het lager onderwijs het meest aan ICT en woon-schoolvervoer. Het zwaartepunt van de kosten ligt in het kleuteronderwijs bij de start van de opleiding (instapklas/eerste kleuterklas). In het lager onderwijs is, omwille van de hogere kosten aan meerdaagse schooluitstappen en ICT, de derde graad het duurst.

Het onderzoeksrapport *Studiekosten in de eerste graad van het gewoon secundair onderwijs* ([SONO/2019.OL3.3/1](#)) rapporteert over de resultaten van de studiekostenmonitor in de eerste graad van het gewoon secundair onderwijs. Daaruit blijkt dat de totale mediaanstudiekost voor een schooljaar 1.207,35 EUR bedraagt. De voornaamste uitgaven zijn schooldrukwerk, vervoerskosten, ICT, duurzaam schoolmateriaal (bv. boekentas, rekenmachine), niet-duurzaam schoolmateriaal (bv. schrijfgerief, agenda, mappen) en ééndaagse en meerdaagse schoolactiviteiten. De belangrijkste verschillen in totale mediaankosten zijn te vinden tussen leerjaren en tussen onderwijsnetten. Zo is de mediaankost van het eerste jaar secundair onderwijs 250 EUR hoger dan die van het tweede jaar. Als we kijken naar verschillen tussen onderwijsnetten, zien we dat studiekosten het laagst zijn in GO-scholen (946,69 EUR) en het hoogst in VGO-scholen (1272,86 EUR). De studiekost in OGO-scholen zit tussen deze uitersten (1210,2 EUR). In vergelijking met het schooljaar 2006-2007 is de gemiddelde studiekost gestegen met 21,2% (bovenop de index). Deze stijging is voornamelijk te wijten aan een stijgende vervoerskost. Wanneer de vervoerskosten niet worden meegeteld, is er een lichte daling in de studiekosten in vergelijking met 2006-2007 (-1,6%). Er zijn wel belangrijke onderliggende verschuivingen in de uitgaven merkbaar. Zo zijn de uitgaven voor en het gebruik van ICT en specifieke kledij sterk gestegen. Daarnaast zijn de bedragen die worden besteed aan meerdaagse schoolreizen verdubbeld, maar is het aandeel leerlingen dat hieraan participeert, verminderd.